

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzük'ün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kezban KONUKÇU

İstanbul Milletvekili

Uluslararası Af Örgütü, cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliği her ne olursa olsun bütün insanların İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde tanımlanan tüm insan haklarına erişimi olması gerektiğini savunur. Ancak iktidarın muhalif görüşlere ve farklılıklara karşı tahammülsüzlüğü ve cinsiyetçi yaklaşımı, Türkiye'de insan haklarının kötüye gidişini daha da pekiştirmektedir.

Öyle ki; Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine "aile yapısını koruma" bahanesiyle getirilmesi beklenen 11. Yargı Reformu Taslağında yer alan düzenlemelerin özellikle LGBTİ+'ların varoluşunu, özel hayatını, vücut bütünlüğünü ve ifade özgürlüğünü doğrudan hedef aldığı, çocukların, kadınların, LGBTİ+'ların ve toplumun kazanılmış haklarını geriye götürecek demokratik ve hukuk devleti ilkeleri açısından kabul edilemez bir içeriğe sahip olduğu basına ve kamuoyunda yer alan bilgilerle görülmüştür.

Basına ve kamuoyuna yansıyan bilgilere göre, hazırlık aşamasında bulunan 11. Yargı Paketi Taslağı kapsamında; Anayasa ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlükleri yok sayarak;

- "Doğuştan gelen biyolojik cinsiyete ve genel ahlaka uymayan davranışların" hapisle cezalandırılması,
- "Doğuştan gelen biyolojik cinsiyete aykırı tutum ve davranışta bulunan" kişilere hapis cezası öngörülmesi,

- "Hayasızca hareketler" suçunun kapsamını genişleterek, LGBTİ+'lara yönelik 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası getirilmesi gibi maddelerle, LGBTİ+'ların yaşam tarzını ve varoluşunu bir suç faaliyeti olarak tanımladığı açıkça görülmektedir.

Daha da vahim olan ise "aile kurumunu" korumak gibi mesnetsiz bir kisve altında önerilen bu düzenlemelerin hukuki karşılığı belirsiz ve keyfiliğe açık "genel ahlak" ve "doğuştan gelen biyolojik cinsiyet" gibi muğlak kavramlar üzerinden yapılmasıdır. Böylece bireylerin kamuya yansımayan özel yaşamları bile cezai yaptırım kapsamına alınabilecek; kişinin kimliği, yönelimi veya özel hayatındaki varoluş biçimi suç haline getirilecektir. Bu durum, kişinin kamuya yansımayan özel hayatındaki tercihleri ve davranışları dahil her türlü eyleminin yargı tehdidi altına alınması anlamına gelmekte, Anayasa'nın 20. maddesindeki özel hayatın gizliliği hakkını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesindeki özel hayata saygı hakkını ağır biçimde ihlal etmektedir.

Ayrıca, Medeni Kanun'un 40. maddesinde yapılması planlanan değişiklikler, transların cinsiyet uyum sürecini tamamen kriminalize etmekte ve imkânsızlaştırmaktadır. Cinsiyet uyum operasyonu yaşının 18'den 25'e çekilmesi, rapor almanın zorlaştırılması ve hormona erişimin neredeyse tamamen kısıtlanması, transların yaşamsal öneme sahip tıbbi süreçlerini engelleyen, transların vücut bütünlüğü hakkına, sağlık hakkına ve insan onuruna karşı açıkça bir saldırıdır. Taslakta yer alan ve genetik/hormonal hastalık nedeniyle genital organ gelişim bozukluğu bulunan kişiler için şart aranmaksızın tedaviye yönelik tıbbi müdahalelere izin veren istisna hükmü ise, interseks (doğuştan çift cinsiyetli) çocukların rızası alınmaksızın ameliyat edilmesi bu durumdaki çocukların vücut bütünlüğüne yönelik rıza dışı müdahalelere yasal zemin hazırlamaktadır. "Kanuna aykırı cinsiyet değişikliği" tanımıyla transların süreçleri kriminalize edilmekte, uluslararası insan hakları kuruluşlarının "işkence veya kötü muamele" olarak nitelendirdiği ve temel insan haklarına aykırı uygulamalara kapı açmaktadır. Bu durum açıkça, herkesin onurunu, güvenliğini ve özgürlüğünü koruma yükümlülüğü olan devletin bireylerin bedeni üzerindeki kontrolünü yasa zoruyla gasp etme niyetidir.

Toplumsal kutuplaşmayı ve nefreti körükleyen bu taslak, uzun süredir siyasi söylemlerle hedef haline getirilen LGBTİ+'ları, bu kez yasal düzenlemeler yoluyla daha da görünmez, savunmasız ve kriminal hale getirme amacı taşımakta, onları hem hukuken hem toplumsal olarak savunmasız ve görünmez hale getirmekte ve LGBTİ+'ların kimliklerini insanlık dışı yöntemlerle sindirmeye çalışmaktadır. Bu tutum, iktidarın homofobik, transfobik ve insan haklarına ket vuran bir anlayışa sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kadınların, çocukların ve LGBTİ+'ların haklarını korumak yerine hedef haline getiren düzenlemelerle eşitsizliği derinleştiren ve kadın düşmanı uygulamaları kurumsallaştıran 11.

Yargı Paketi, yalnızca bir yasal düzenleme değil; homofobik, transfobik ve ayrımcı bir siyasi iklimin yansımasıdır. Devletin görevi, farklı kimlikleri bastırmak değil; herkesin eşit, özgür ve onurlu biçimde yaşayabilmesi için hukuk güvenliğini sağlamaktır.

Bu bağlamda;

- 1- Taslak hazırlanırken katılımcı ve şeffaf bir yasa hazırlık süreci yürütülmüş müdür? LGBTİ+ örgütleri, insan hakları kuruluşları, akademisyenler, meslek örgütleri, psikiyatri uzmanları, barolar veya kadın örgütlerinin görüşleri alınmış mıdır? Alınmadıysa gerekçesi nedir?
- 2- Yargı Paketi'nde yer aldığı iddia edilen "doğuştan gelen biyolojik cinsiyete ve genel ahlaka aykırı tutum ve davranış" ibaresiyle ne kastedilmektedir?
- 3- Taslakta yer alan ve "doğuştan gelen biyolojik cinsiyete aykırı tutum ve davranışta bulunan" kişilere hapis cezası öngören hükümlerin, hangi kriterlere göre belirleneceği, yasalarda tanımı olmayan bu belirsiz kavramla hangi davranışların suç teşkil edeceği ve bu düzenlemenin belirlilik ilkesi ile kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine aykırılığı Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmektedir?
- 4- Taslakta yer alan "genel ahlak" ifadesi hangi toplumsal veya bilimsel ölçütlerle belirlenmektedir?
- 5- Bakanlığınızca LGBTİ+'lara yönelik "hayasızca hareketler" adı altında öngörülen 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasının, mevcut yasalarda ifade edilen "hayasızca hareketler" suçunun kapsamının taslakta özellikle LGBTİ+ların varoluşuna göre genişletilmesinin doğrudan ayrımcılık teşkil ettiği düşünülmekte midir? Bu ceza ile hangi davranışlar cezalandırılacaktır? Bu düzenleme ifade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlama amacı mı taşımaktadır?
- 6- Yasa taslağında kamusal alan ile özel hayat alanı arasında bir ayrım yapılmaksızın, kişinin kamuya yansımayan özel hayatındaki davranışlarının dahi bu hüküm kapsamına alınması maddesi Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan özel hayatın gizliliği ve AİHS'nin 8. maddesiyle korunan özel hayata saygı hakkının doğrudan ihlali anlamına gelmemekte midir? Bu düzenleme ile LGBTİ+'ların yaşamının tamamen kriminalize edilmesi mi hedeflenmektedir?
- 7- Taslağın, genetik veya hormonal hastalık nedeniyle genital organ gelişim bozukluğu bulunan kişilere yönelik "şart aranmaksızın" tıbbi müdahaleye izin veren hükmü, interseks çocukların kendi rızaları olmaksızın erken yaşta ameliyat edilmelerine yasal bir zemin hazırlama riski taşımamakta mıdır? Birleşmiş Milletler organlarının bu tür

müdahalelerin işkence veya kötü muamele teşkil edebileceği yönündeki uyarılarının dikkate alınmamasının gerekçesi nedir?

- 8- Transların cinsiyet uyum süreci için Medeni Kanun'un 40. maddesinde yapılması planlanan, yaş sınırının 18'den 25'e yükseltilmesi, rapor almanın zorlaştırılması ve hormona erişimin neredeyse tamamen kısıtlanması gibi düzenlemeler, transların sağlık hakkı ve insan onuruna açıkça bir saldırı değil midir? Bu kısıtlamalar, uluslararası insan hakları standartlarına ve Anayasal haklara uygun mudur?
- 9- Cinsiyet uyum sürecini yasa zoruyla engellemek devletin, bireyin bedeni üzerindeki kontrolünü gaspetmesi anlamına gelmemekte midir? Bu durumun, vücut bütünlüğü hakkını ve özerklik ilkesini ihlali konusunda Bakanlığınızın hukuki görüşü nedir?
- 10- Cinsiyet uyum sürecine aykırı tıbbi müdahalede bulunan doktorlara ve bunu yaptıran kişilere hapis cezası öngörülmesi, transların yaşam kurtarıcı ve sağlık açısından zorunlu tıbbi süreçlerine erişimini engellemek ve hekimleri kriminalize etmek suretiyle koruyucu hekimlik uygulamalarını riske atmak konusunda Bakanlığınızın tutumu ne olacaktır?
- 11- Hazırlanan bu yasa tasarısı ile iktidarın uzun süredir kullandığı homofobik, transfobik, ayrımcı ve nefret söylemlerinin kurumsallaştırılması ve LGBTİ+'ların görünmez ve savunmasız hale getirmeye yönelik yasal bir zemin mi hazırlanmak istenmektedir? Bu yasa tasarısının, toplumsal kutuplaşmayı daha da körükleyeceği öngörülmemekte midir?
- 12- Türkiye'nin taraf olduğu, ayrımcılığı yasaklayan ve herkesin onurlu yaşama hakkını güvence altına alan uluslararası sözleşmeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ile açıkça çelişen bu yasa taslağının, uluslararası alanda Türkiye'nin insan hakları karnesini nasıl etkileyeceği düşünülmektedir?
- 13- Taslağın içeriği, transların yasal haklarının tamamen ortadan kaldırıldığı ve varoluşlarının kriminalize edildiği Rusya Federasyonu'ndaki mevcut yasal düzenlemelerden esinlenilerek mi hazırlanmıştır?
- 14- Taslağın gerekçesi olarak sunulan "ataerkil aileyi koruma" söyleminin, LGBTİ+'ların kimliklerini ve varoluşlarını insanlık dışı yöntemlerle sindirmeyi, kriminalize etmeyi ve belirli cinsiyet normlarını yasal zorlama ile dayatmayı amaçladığı yönündeki eleştirilere Bakanlığınızın yanıtı nedir?
- 15- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle (BM Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, CEDAW, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi vb.) olası uyumsuzluklar değerlendirilmiş midir?

- 16- Bakanlığınızca bu düzenlemelerin yürürlüğe girmesi halinde; kadına ve LGBTİ+'lara yönelik şiddet ve cinayetlerin daha da artacağı, LGBTİ+'ların toplumsal yaşamda daha fazla dışlanacağı ve şiddete açık hale gelerek toplumsal barış, hukuk devleti ilkesi ve demokratik değerlerin yok sayılacağı öngörülmemekte midir?
- 17- 25 kurumun ortaklaşa olarak imzalayarak karşı çıktığı bu ayrımcı ve temel hakları ihlal edici düzenlemelerin taslaktan derhal çıkarılması ve LGBTİ+'ların, kadınların ve çocukların onurlu ve eşit bir şekilde yaşama hakkını güvence altına alan yasal düzenlemeler konusunda Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?